

บทบาทของเศรษฐกิจที่ปรากฏในระไตรปิฎก

นายพงษ์พันธ์ จันทร์วราทิตย์

001798

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาภาษาตะวันออก
บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
พ.ศ. ๒๕๒๒

I 16584430

THE ROLES OF SETNIS AS FOUND IN THE TRIPITAKA

Mr. Pongpan Chantrawatit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Eastern Languages
Graduate School
Chulalongkorn University

1979

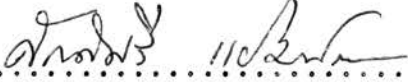
หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของเศรษฐกิจที่ปรากฏในพระไตรปิฎก
โดย นายพงษ์พันธ์ จันทรวราทิตย์
แผนกวิชา ภาษาตะวันออก
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี เข้มนักถา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ออนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประสิทธิ์ บุญถา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วิสุท บุญถา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี เข้มนักถา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี พาพานิช)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทของเศรษฐกิจที่ปรากฏในพระไตรปิฎก
 ชื่อ นิสิต นายพงศ์พันธ์ จันทรวราทิตย์
 อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี แย้มนาคา
 แผนกวิชา ภาษาตะวันออก
 ปีการศึกษา ๒๕๒๑

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทที่ปรากฏเกี่ยวกับเศรษฐกิจจากพระไตรปิฎก และวิเคราะห์ถึงความสำคัญ หน้าที่ และบทบาทของเศรษฐกิจที่มีต่อพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจมีส่วนสำคัญในการช่วยทำนุบำรุงพุทธศาสนาให้เจริญยิ่งขึ้น

ในการศึกษาและรวบรวมเรื่องราวเหล่านี้ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าโดยวิธียึดพระไตรปิฎกเป็นหลัก แล้วหารายละเอียดเพิ่มเติมจากอรรถกถา และตำราอื่น ๆ มาประกอบ เพื่อให้ได้เนื้อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วนำมาวิเคราะห์และสรุปตามหลักฐานที่ปรากฏ

ผลของการวิจัย ทสรุปได้ว่า เศรษฐกิจ อยู่ในวาระใดตยะ เป็นผู้มีควมร่ำรวยอย่างยิ่ง ส่วนใหญ่มีอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจการค้า จึงเป็นบุคคลสำคัญในสังคมและเป็นที่ยอมรับนับถือของชนทั่วไป ซึ่งมักได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่มอาชีพเสมอ เศรษฐกิจจึงมีบทบาทสำคัญในการควบคุมระบบเศรษฐกิจของแคว้น เป็นเหตุให้กษัตริย์ผู้ปกครองแคว้น เห็นความสำคัญองเศรษฐกิจ ถึงกับมีการแต่งตั้งผู้ร่ำรวยให้ดำรงตำแหน่งเศรษฐกิจประจำแคว้น

ทางคานพุทธศาสนา เกรงผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อพุทธศาสนาตั้งแต่เริ่ม
 เผยแพร่ศาสนาเรื่อยมา ด้วยการสละทรัพย์เป็นจำนวนมาก เพื่ออุปถัมภ์พุทธศาสนา
 ทุก ๆ คาน เช่น การถวายอาหาร สิ่งของเครื่องใช้ ยารักษาโรค ตลอดจนสร้าง
 อารามถวายเป็นสมบัติของสงฆ์ จนได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่า เป็นผู้เลิศใน
 การถวายทาน นอกจากนี้เกรงผู้ยังมีความตั้งใจต่อพุทธศาสนา ด้วยการให้ขอ
 เสนอแนะที่เป็นประโยชน์ จนเป็นเหตุให้เกิดพระพุทธรูปหลายประการแกภิกษุสงฆ์
 จึงนับได้ว่าเกรงผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการช่วยส่งเสริมให้พุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง
 และแพร่หลายมากในสมัยนั้น.

Thesis Title The Roles of Setthis as Found in the Tripitaka
Name Mr. Ponpan Chentrawaratit
Thesis Advisor Assistant Professor Dr. Sakari Yamnadda
Department Eastern Languages
Academic Year 1978

ABSTRACT

This thesis aims at a systematic and detailed study of Setthis' roles and duties as well as their significance to Buddhism during the time of the Lord Buddha.

The main source of this study is the Pali Canon and other Puddhist works. References are also made from texts by modern authors. Data are collected, assorted and analysed and conclusions drawn.

The study shows that Setthis were in general wealthy merchants or businessmen, mostly belonging to the Vaiśya caste. They were recognized and well respected in their society, and were often chosen as leaders of occupational groups. They played important roles in the control of the economic system of the state and this fact was acknowledged by the king. Setthi in certain contexts is a title, which supports the idea that the society at that time accepted the significance of this status.

Numerous setthis were supporters of Buddhism. Many of them donated large amount of money, to provide food, shelters, medicine and robes for the monks. Many monasteries were constructed, some of which were large and cost a great deal of money. Some of the Setthis were also responsible for certain precepts, rules, regulations to be observed by the monks. It is not an exaggeration to say that the prosperity of Buddhism as a religion owed partly to the roles played by these Setthis.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ศรี แยมัคคา ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ได้กรุณาให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้า แนวทางการเขียน ช่วยเหลือตรวจแก้สำนวน และขอบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยด้วยดี

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี พ้าพานิช อาจารย์แผนกวิชาภาษาตะวันออก ที่ช่วยชี้แนะหัวข้อวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำ และให้กำลังใจมาตลอด รองศาสตราจารย์ วิสุทธิ์ บุญยกุล หัวหน้าแผนกวิชาภาษาตะวันออก ที่ได้กรุณาช่วยตรวจแก้โครงเรื่องและสำนวนภาษาบางตอน นาวาอากาศเอกพิเศษ แยม ประพัฒน์ทอง อาจารย์พิเศษแผนกวิชาภาษาตะวันออก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ อาจารย์ เปรม หิมจันทร์ อาจารย์ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ช่วยชี้แนะเกี่ยวกับแหล่งค้นคว้า และหนังสือบางเล่ม ตลอดจนแนวทางการเขียน ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านเหล่านี้เป็นอย่างยิ่ง.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๒
ขอบเขตของการวิจัย.....	๒
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	๓
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๓
๒ สถานะของเศรษฐกิจในสังคม.....	๕
ความเป็นมาของเศรษฐกิจ.....	๕
วาระของเศรษฐกิจ.....	๑๔
อาชีพของเศรษฐกิจ.....	๑๗
ความเป็นอยู่ของเศรษฐกิจ.....	๑๘
ความสำคัญของเศรษฐกิจที่มีต่อแคว้น.....	๒๓
การแต่งตั้งตำแหน่งเศรษฐกิจประจำแคว้น.....	๒๖
ความสืบสกุลของเศรษฐกิจ.....	๒๘
ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจกับกษัตริย์ปกครองแคว้น.....	๓๓

๑๑๑
บทที่

๓ บทบาทของ เกรษฏ์ทางพุทธศาสนา..... ๓๘

สาเหตุที่ทำให้ เกรษฏ์หันมานับถือพุทธศาสนา..... ๔๒

ความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา..... ๔๓

 ความสนใจในการฟังธรรม..... ๔๔

 การออกบวช..... ๔๘

การอุปถัมภ์พระสงฆ์ในพุทธศาสนา..... ๕๒

 การถวายภัตตาหารเป็นประจำ..... ๕๓

 การถวายสิ่งของเครื่องใช้และยารักษาโรค..... ๕๕

 การสร้างวิหารและอาราม..... ๕๗

 วิหารที่ เกรษฏ์เมืองราชภัฏสร้างถวาย..... ๕๘

 เชตะวันาราม..... ๕๙

 บุพพาราม..... ๖๒

 โฆสิตาราม..... ๖๘

 ปาวาริการาม..... ๗๒

 กุกกุฏาราม..... ๗๒

 อัมพพุกการาม..... ๗๓

 พุทธบัญญัติที่เกิดขึ้นเพราะ เกรษฏ์..... ๗๔

 พุทธบัญญัติที่เกิดขึ้นเพราะ เกรษฏ์..... ๘๕

 เกรษฏ์ที่เกี่ยวข้องกับภิกษุประพฤติไม่เหมาะสม..... ๘๗

 เกรษฏ์ที่ได้รับยกย่องให้เป็นเอตทัคคะในพุทธศาสนา..... ๑๐๐

๔ เกรษฏ์ที่สำคัญ..... ๑๐๔

 อนาถบิณฑิก เกรษฏ์..... ๑๐๔

 นางวิสาขาภิการมารดา..... ๑๑๑

บทที่

เมณฑก เศรษฐี.....	๑๒๒
โฆสก เศรษฐี.....	๑๒๔
โกสิป เศรษฐี.....	๑๒๕
จิตก เศรษฐี.....	๑๓๑
โฆถิก เศรษฐี.....	๑๓๔
ชฎิล เศรษฐี.....	๑๓๗
ปุณณ เศรษฐี.....	๑๓๘
กากวัลลีย เศรษฐี.....	๑๔๐
๕ ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ.....	๑๔๒
บรรณานุกรม.....	๑๔๕
ภาคผนวก ๑.....	๑๕๔
ภาคผนวก ๒.....	๑๗๐
ประวัติผู้เขียน.....	๑๗๖